

Analyse Rijksbegroting 2013

Gevolgen voor stad en regio

20 september 2012

Uitgave:

Platform31
Postbus 30833
2500 GV Den Haag
info@platform31.nl
www.platform31.nl
T +31(0)70 302 84 84

©Platform31
Den Haag, september 2012

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Platform31. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Publicatie en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming. Platform31 aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Huishoudboekje van Nederland.....	4
Thema's	6
1. Zorg.....	6
2. Governance	6
3. Woningmarkt	7
4. Wijkaanpak.....	8
5. Krimp en economisch denken.....	8
6. Milieu	8
7. Arbeid en sociale zekerheid.....	9
8. Onderwijs	9
9. Economie	9
10. Veiligheid.....	10

Analyse Rijksbegroting 2013

Gevolgen voor stad en regio

Samenvatting

Het koffertje van demissionair minister De Jager van Financiën bevat weinig goed nieuws dit jaar. De Troonrede, de Miljoenennota en de begrotingen voor 2013 bevatten niet alleen minder zoet dan de voorgaande jaren, het kabinet stelt ook de komende jaren weinig zoet in het vooruitzicht. Platform31 zet de zure en minder zure maatregelen voor u op een rij en schetst de gevolgen voor zijn partners in de stedelijke en regionale ontwikkeling.

Bezuinigingen

Lastenverzwaringen, teruglopende consumptieve bestedingen (gemiddeld -0,75 procent in 2013), in combinatie met de voorgestelde bezuinigingen zetten de investeringen van alle partijen in de stedelijke en regionale ontwikkeling het komende jaar verder onder druk.

De belangrijkste bezuinigingen en inkomsten uit lastenverzwaringen wil het demissionaire kabinet behalen bij:

- de zorg
- de btw
- de hypotheekrenteaftrek voor nieuwe hypotheek
- de WW
- het bevriezen van de lonen bij de overheid
- het afschaffen van de onbelaste reiskostenvergoeding
- de uniformering van het loonbegrip.

Gevolgen burgers

Het Rijk schuift het verminderen van het overheidstekort in 2013 in belangrijke mate door naar de burger en de ondernemer. Inkomens- en vermogensontwikkelingen zijn ook volgend jaar verre van rooskleurig. De lasten van burgers en ondernemers nemen aanzienlijk toe met 9 miljard euro in 2013. In eerste instantie meer voor burgers dan voor ondernemers. De lasten voor burgers nemen toe door:

- de verhoging van het hoge btw-tarief
- een hoger eigen risico in de zorg
- hogere zorgpremies
- hogere huren
- het schrappen van de onbelaste woon-werkvergoeding
- hogere eigen bijdragen voor de kinderopvang
- het achterwege laten van de tabelcorrectie voor de loon- en inkomstenbelasting.
- En hogere accijnzen voor tabak en alcohol.

Burgers zijn dus meer op zichzelf en hun omgeving aangewezen. De overheid kan hun problemen in steeds mindere mate oplossen en heeft daar ook minder geld voor. Dat burgers meer eigen verantwoordelijkheid moeten nemen en meer hun eigen problemen moeten oplossen zal door het nieuwe kabinet wellicht anders verwoord gaan worden, maar zal zeker doorzetten.

Gevolgen ondernemers

In de Miljoenennota wordt na 2013 de loon- en inkomstenbelasting voor burgers geleidelijk verlaagd als compensatie voor de btw-verhoging. Voor ondernemers zit een dergelijke compensatie er voorlopig niet in. Integendeel, de eerder beoogde lastenverlichtingen van 430 miljoen euro zijn geschrapt, terwijl de werkgevers 3 tot 6 maanden van de WW gaan betalen.

Dit laatste wordt niet helemaal gecompenseerd door de versoering van de ontslagvergoeding.

Ondernemers krijgen te maken met gure tegenwind. En juist bij zware wind breken de dode takken uit de bomen. Dit zal zich uiten in meer faillissementen. Tegelijkertijd is de crisis bij uitstek een periode van creatieve destructie. Ondanks een teruglopende conjunctuur en afkalvende bedrijfstakken blijven er wel altijd ondernemers die met nieuwe producten, diensten en nieuwe bedrijfsmodellen weten te komen.

Gevolgen gemeenten

De gemeenten krijgen te maken met een bezuiniging van 4 procent. Het budget van de gemeenten neemt in 2013 met 750 miljoen euro af. Vanaf 2012 is afgesproken dat het gemeentefonds evenveel groeit of krimpt als de netto rijksuitgaven. Omdat het Rijk moet bezuinigen, daalt het gemeentefonds. Daarnaast worden gemeenten in 2013 verplicht om te schatkistbankieren zonder leenfaciliteit. Dat houdt in dat gemeenten hun tegoeden aanhouden in de Nederlandse schatkist.

Voor gemeenten zullen de inkomsten uit de WOZ verder afnemen, de inkomsten uit het grondbedrijf blijven sterk onder druk staan en ook het afboeken zal doorgaan. Op termijn zijn vooral de bezuinigingen die gekoppeld zijn aan de decentralisaties naar de gemeenten (AWBZ, jeugdzorg, Wajong) van belang. De gemeenten hebben zeker tot 2017 te maken met negatieve financiële ruimte, aldus de Rijksbegroting.

Gevolgen maatschappelijk middenveld

Woningcorporaties moeten vanaf volgend jaar een 'verhuurderheffing' betalen voor iedere sociale huurwoning die zij bezitten. In 2013 wil het kabinet daarmee ongeveer 5 miljoen euro bij verhuurders ophalen. In 2014 loopt dat bedrag echter al op tot 800 miljoen euro, zo blijkt uit het Belastingplan van het demissionaire kabinet.

In het Begrotingsakkoord is afgesproken dat 3 fundamentele decentralisaties per 2013 zijn opgeschort: de Wet werken naar vermogen, de begeleiding uit de AWBZ en de Jeugdzorg. Deze wijzigingen geven zowel gemeenten als het maatschappelijk middenveld enig respijt om de overgang naar een nieuwe rolverdeling en manier van werken op een haalbare manier uit te werken.

Huishoudboekje van Nederland

Ondanks alle bezuinigingen die in de Rijksbegroting staan opgenomen is de financiële staat van Nederland niet wezenlijk anders dan de 3 jaren hiervoor. De Nederlandse overheidsfinanciën zijn sinds eind 2007 snel verslechterd. De overheidsschuld is in die 5 jaar opgelopen met bijna 170 miljard euro. Een verhoging van 64 procent. Door het redden van een aantal banken en de daaropvolgende economische crisis in 2008 liep de overheidsschuld sterk op. Een groot deel van deze kapitaalinjecties is inmiddels door de banken terugbetaald. De economische staat van ons land is echter sinds 2008 niet noemenswaardig verbeterd.

Nadat de Nederlandse economie in 2009 weer was opgekrabbeld, kondigde zich alweer een nieuwe crisis aan: de eurocrisis. Door terugvallende groei in een aantal Zuid-Europese landen liepen begrotingstekorten snel op en daarmee de overheidsschulden. De financiële markten betwijfelden of deze landen hun schulden zouden kunnen terugbetalen. Deze daling van vertrouwen ging gepaard met een stijging van rentes op staatsleningen in deze landen. Andere Europese landen moesten vervolgens te hulp schieten om erger te voorkomen. Deze tendens heeft Europa en Nederland in 2010 in een nieuwe stagnerende economische ontwikkeling doen belanden waar Nederland zich op dit moment nog steeds in bevindt.

De financiële staat van Nederland is zoals gezegd in 2012 niet noemenswaardig veranderd. Net als veel andere landen in de eurozone heeft Nederland nog steeds te maken met afnemende economische groei en oplopende werkloosheid. Dit jaar krimpt de economie daarom naar verwachting met een half procent. Voor het vierde jaar op rij is het begrotingstekort van Nederland hoger dan de Europese afgesproken norm van 3 procent. De staatsschuld stijgt hierdoor dit jaar naar verwachting van 394 miljard euro op 1 januari naar 424 miljard euro op 31 december.

Lenteakkoord

Om dit snel oplopende tekort af te remmen en het begrotingstekort binnen de afgesproken Europese norm van 3 procent te brengen, hebben VVD, CDA en PVV begin dit jaar onderhandelingen gevoerd om tot een bezuinigingspakket te komen waarvoor een meerderheid in de Tweede Kamer te vinden was. Deze meerderheid verdween toen de PVV de gesprekken afbrak en de bezuinigingsafspraken toch niet wilde steunen. Vervolgens is onder flinke tijdsdruk in mei een nieuw akkoord gesloten tussen VVD, CDA, D66, GroenLinks en CU, waarin zowel de benodigde bezuinigingen een plek kregen als ook een aantal beleidsvoornemens van het inmiddels demissionaire kabinet werden teruggedraaid.

De Miljoenennota 2013 is vooral een uitwerking van dit zogenaamde Lenteakkoord. Er staan daarom geen grote verrassingen in voor diegene die het akkoord kennen. In deze analyse vindt u per thema kort samengevat de belangrijkste beleidswijzigingen die van belang zijn voor de partners in de stedelijke en regionale ontwikkeling.

Begroting van wie?

De vraag is wat er van het beleid in de begroting overblijft in 2013 en de jaren daarna. Tijdens de verkiezingscampagne voor de Tweede Kamer hebben alle partijen die betrokken waren bij het Lenteakkoord, behalve D66, afstand genomen van veel van de door hen gemaakte compromissen. Tevens is het waarschijnlijk geworden dat de PvdA deel zal gaan uitmaken van de nieuwe, nog te vormen coalitie die deze begroting moet gaan uitvoeren. Dat deze partij voor een groot deel niet achter het Lenteakkoord staat mag duidelijk zijn.

Het is echter de vraag of het terugdraaien van pijnlijke maatregelen voor het komende begrotingsjaar nog zal lukken. Na het tekenen van het Lenteakkoord in mei zijn veel maatregelen daadkrachtig opgepakt en door de Tweede en Eerste Kamer geloodst. Het zijn vooral de belastingmaatregelen die door de minister van Financiën zijn doorgevoerd. In totaal ligt al voor ruim 6,5 miljard euro vast in wetgeving- en bankenbelasting, ambtenarennulijn en accijnsverhogingen. Ook het weglaten van een inflatiecorrectie in de belastingen is inmiddels

doorgevoerd. Daarnaast zijn de verhoging van de AOW-leeftijd en verhoging van het eigen risico in de ziektekostenverzekering al door beide Kamers akkoord bevonden.

In theorie is alles terug te draaien, maar de discussie over de langstudeerboete heeft laten zien dat de praktijk weerbarstiger is. Voor elke bezuiniging die wordt teruggedraaid zal een alternatieve bezuiniging moeten worden gevonden. Als het nieuwe kabinet niet door wil gaan met de forenzentaks dan moet elders 1,3 miljard euro gevonden worden en dat is verre van eenvoudig. Voor de 4 miljard euro die de btw-verhoging oplevert en de 5,5 miljard euro extra om te komen tot lastendekkende zorgverzekeringspremies zijn nauwelijks alternatieven.

Thema's

1. Zorg

De grootste kopzorg voor het Rijk blijft de **onbeheersbare groei van de zorguitgaven**. Van de toename in de rijksuitgaven van bijna 18 miljard tussen 2013 en 2017 bestaat 63 procent (11,25 miljard euro) uit de toename aan zorguitgaven. Zelfs de bezuinigingen in de zorg van 4 miljard euro, die in de Rijksbegroting 2013 zijn opgenomen, drukken het groeitempo van de zorguitgaven slechts met 1 procent tot 3,4 procent per jaar.

Desondanks wordt er met het Begrotingsakkoord 2013 gestreefd naar het afremmen van de collectieve uitgavengroei in de **curatieve zorg**. Zo wordt een bijdrage per ligdag in een ziekenhuis geïntroduceerd en wordt het eigen risico verhoogd tot 350 euro. Bij de verhoging van het eigen risico worden de lagere inkomens gecompenseerd.

In de begroting is de maatregel uit het Lenteakkoord overgenomen dat de lichte **AWBZ-zorg** voor nieuwe cliënten niet meer in instellingen, maar thuis wordt geboden. Cliënten worden op deze manier zo lang mogelijk thuis verzorgd. Dit sluit aan bij het in de politiek breed gedragen concept van zorg in de buurt. Om de doelmatigheid in de langdurige zorg te bevorderen wordt de uitgavenstijging in 2013 in tegenstelling tot voorgaande jaren beperkt tot de groei van het zorggebruik als gevolg van de toename van de bevolking.

2. Governance

Het afgelopen jaar is een aantal **decentralisaties** in gang gezet, die de taken van gemeenten, provincies en waterschappen doen verschuiven, onder andere op de gebieden van werk en inkomen, zorg en natuur. De demissionaire status van het kabinet heeft echter tot enige verschuivingen binnen dit hervormingspakket geleid. Drie fundamentele decentralisaties zijn opgeschort: de Wet werken naar vermogen, de begeleiding uit de AWBZ en de Jeugdzorg.

De beoogde afschaffing van deelgemeenten ligt echter op schema. In juli 2012 stemde de Tweede Kamer in met een wetsvoorstel dat dit mogelijk maakt. In het Begrotingsakkoord 2013 wordt schatkistbankieren verplicht gesteld zonder leenfaciliteit voor gemeenten, provincies en waterschappen. Dit betekent dat deze bestuurslagen hun vrije kapitaal moeten onderbrengen bij het Rijk en hier een rentevergoeding voor krijgen. Dit heeft gevolgen voor hun directe bestedingsruimte.

Vanuit de programma's 'Regeldruk' en 'Burgerschap' werkt het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) aan een betere **relatie tussen overheid en samenleving**. Sinds 2002 is een lastenvermindering voor burgers van 30 procent gerealiseerd, aldus de Rijksbegroting. Om nog meer winst te boeken wordt de komende jaren gefocust op het contact tussen burgers en de overheid. Om de regeldruk aantoonbaar terug te dringen moeten regels helderder worden én efficiënt worden uitgevoerd. Door middel van het project 'Prettig contact met de overheid' wil het ministerie van BZK de benadering van burgers vanuit de overheid verbeteren. Tevens wil het ministerie van BZK de aansluiting tussen de overheid en burgerinitiatieven bevorderen en meer ruimte maken voor benutting van de eigen kracht van mensen. In het project 'Right to challenge' faciliteert het ministerie van BZK burgers door hen de mogelijkheid te geven om – bij wijze van pilot – tijdelijk regels buiten werking te stellen als zij zelf een beter alternatief hebben. Gemeenten en organisaties die meer willen werken vanuit maatschappelijk initiatief kunnen onder meer ondersteund worden door middel van een kennismakelaar, het Actieprogramma Lokaal Bestuur, ProDemos en het platform Netwerk Democratie.

3. Woningmarkt

De hoofdlijnen op het gebied van de woningmarkt stonden grotendeels al in het Lenteakkoord. Kort samengevat zet het demissionaire kabinet de volgende **maatregelen** in om de doorstroming op de woningmarkt te stimuleren:

- De hypotheekrenteaftrek blijft aftrekbaar, maar nieuwe hypotheeklen moeten vanaf 2013 in 30 jaar volledig en ten minste annuïtair worden afgelost. Verder mag de maximale omvang van de hypotheek niet langer hoger zijn dan de marktwaarde van de woning. Veel mensen kopen een huis en nemen daarvoor een financiering die hoger is dan de waarde van de woning. Dit wordt statistisch uitgedrukt in de *'Loan-to-value ratio'*. Deze ratio ligt voor starters in Nederland op 114 procent en behoort daarmee tot de hoogste van Europa.
- De verlaging van het tarief van de overdrachtsbelasting van 6 procent naar 2 procent is per 1 juli 2012 structureel geworden.
- Vanaf 1 juli 2013 geldt een maximale huurverhoging van 1 procent boven de inflatie voor huishoudens met een inkomen tussen de 33.000 en 43.000 euro.
- Voor huishoudens met een inkomen boven de 43.000 euro per jaar geldt dat de verhuurder een huurverhoging van maximaal 5 procent boven de inflatie in rekening mag brengen.
- De verhuurdersheffing, die in eerste instantie voor 2014 gepland stond, wordt per 1 januari 2013 ingevoerd. In 2013 wil het kabinet daarmee zo'n 5 miljoen euro bij verhuurders ophalen. In 2014 loopt dat bedrag op tot 8 miljoen euro. Volgens Aedes, koepelorganisatie van de corporaties, gaat deze heffing onvermijdelijk ten koste van investeringen en zal dus ook leiden tot een flinke terugloop in de nieuwbouwproductie.

Opvallend is dat bijna alle politieke partijen in de verkiezingsstrijd extra maatregelen hebben benoemd om **starters op de woningmarkt** te ondersteunen. De VVD, grote winnaar van de verkiezingen, valt daar het meest in op. De partij zegt zich te realiseren dat starters onevenredig zwaar geraakt worden door de huidige staat van de woningmarkt en dat de voorstellen in het Lenteakkoord hun situatie niet direct verbeteren. De maatregelen die de VVD in haar verkiezingsprogramma noemt zijn echter (nog) geen onderdeel van de Rijksbegroting van 2013. Als de hypotheekrenteaftrek voor bestaande gevallen overeind blijft in de coalitieonderhandelingen tussen de PvdA en VVD is het aannemelijk dat er aanvullende maatregelen voor starters zullen worden ontwikkeld. Ook de PvdA heeft namelijk startersregelingen opgenomen in haar verkiezingsprogramma.

Naast de verhuurdersheffing die per 1 januari 2013 wordt ingevoerd, krijgen corporaties met ingang van dezelfde datum te maken met een versterkt **intern en extern toezicht**. Dit is geregeld in de herziene Woningwet, die per 1 januari 2013 van kracht wordt. De herziening heeft daarnaast als doel om de relatie op lokaal niveau tussen gemeenten en corporaties te versterken en om te waarborgen dat corporaties als maatschappelijke ondernemingen goed functioneren.

In het Begrotingsakkoord is een budget beschikbaar gesteld voor **energiebesparingsmaatregelen in de gebouwde omgeving** (cofinanciering van zowel grootschalige projecten als particuliere initiatieven). Het gaat om een budget van 70 miljoen euro voor 2013 en 58 miljoen euro structureel vanaf 2014. Via de constructie van een revolverend fonds komt het geld weer terug in dat fonds, waarna het beschikbaar is voor nieuwe investeringen. Het geheel kan volgens de Rijksbegroting worden opgezet in samenwerking met partijen uit de bouw-, energie- en de financiële sector. Demissionair minister Spies (BZK) schreef afgelopen zomer aan de Tweede Kamer dat dit revolverende fonds "ook interessante, nieuwe mogelijkheden kan bieden voor stads- en dorpsvernieuwing wanneer het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) vervalt per 2014".

4. Wijkaanpak

Over de **wijkaanpak** in het algemeen is de Rijksbegroting vrij summier. In 2012 is nagegaan hoe de conclusies van de Visitatiecommissie Wijkaanpak zijn opgepakt en hoe het partnerschap tussen de Rijksoverheid en gemeenten de komende jaren kan worden ingevuld. De uitvoering van die acties loopt door in 2013.

In de begroting krijgen de '**Achter de voordeur**' aanpak en **wijkverpleegkundigen** extra aandacht. De 'Achter de voordeur' aanpak wordt in 2013 verder uitgewerkt, onder meer via ondersteuning door het ministerie van BZK van een netwerk van 50 steden en advisering rond de sociale wijkteams. En ten behoeve van meer inzet van wijkverpleegkundigen in de aandachtswijken is sinds 2009 structureel 10 miljoen euro per jaar beschikbaar gesteld. "Dit geeft gemeenten de regie bij het continueren en versterken van de inzet van wijkverpleegkundigen in hun stad en geeft hen de mogelijkheid voor het leggen van de verbinding tussen preventie en zorg", aldus de Rijksbegroting.

Verder wordt Rotterdam-Zuid als bijzonder aandachtsgebied uitgelicht in de begroting. Het nationale programma '**Kwaliteitssprong Rotterdam-Zuid**' wil de achterstanden in het gebied binnen 20 jaar wegwerken, waarbij de focus ligt op scholing, werk en woningbouw. Rotterdam en partners zijn verantwoordelijk, het Rijk ondersteunt en faciliteert. In 2013 worden door het ministerie van BZK de maatregelen uit het uitvoeringsprogramma uitgewerkt. Daar waar nodig wordt wet- en regelgeving aangepast, bijvoorbeeld op het terrein van huisjesmelkerij, woonoverlast en de instroom van kansarmen.

5. Krimp en economisch denken

Het ministerie van BZK ondersteunt het komende jaar nog een aantal specifieke themagerelateerde programma's, zoals de tijdelijke steun aan **krimp- en anticipeerregio's**. Het Rijk heeft inmiddels met bijna alle provincies met krimp- en anticipeerregio's afspraken gemaakt. In 2013 ondersteunt het ministerie van BZK deze regio's bij het uitvoeren van de lokale actieplannen en zet een mix aan ontwikkelde instrumenten in, zoals maatschappelijke kosten- en batenganalyses, experimenten en de Leefbaarometer. Ook ondersteunt het Rijk lokale partijen om meer maatschappelijk rendement te genereren met minder publieke middelen. Daarbij wordt de samenwerking verbeterd tussen overheden, burgers, bedrijven, filantropische instellingen en maatschappelijke organisaties.

6. Milieu

Het **natuurbeleid** wordt in 2013 verder naar de provincies gedecentraliseerd. Op die manier kan elke provincie maatwerk bieden bij de inrichting en het beheer van natuurgebieden, aldus de Rijksbegroting. In 2013 kunnen er door afspraken over de vermindering en de verdeling van de stikstofuitstoot weer economische activiteiten in en rond Natura 2000-gebieden worden ontplooid.

Het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I) blijft de **opwekking van duurzame energie** stimuleren. Hiervoor is volgend jaar 1,4 miljard euro beschikbaar via de Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie. Die regeling draagt bij aan een evenwichtige mix van methoden van energieproductie, waarin het aandeel dat duurzaam wordt geproduceerd, groeit van 4 procent nu naar 14 procent in 2020. Particulieren die zonnepanelen aanschaffen om in hun eigen energiebehoefte te voorzien, kunnen ook volgend jaar een deel van het aankoopbedrag terugkrijgen. Hiervoor is 30 miljoen euro gereserveerd.

Daarnaast zijn een aantal **milieumaatregelen** in de Rijksbegroting opgenomen die in het Lenteakkoord zijn aangekondigd:

- Invoering van een kolenbelasting.
- Verhogen van de energiebelasting op aardgas.
- Afschaffen van rode diesel.
- Afschaffen van de onbelaste reiskostenvergoeding voor woon-werkverkeer.

7. Arbeid en sociale zekerheid

De toenemende vergrijzing, de toegenomen levensverwachting en de verkleining van de beroepsbevolking hebben geleid tot de noodzaak om de **AOW-leeftijd** te verhogen naar 67 jaar. Deze verhoging vindt geleidelijk plaats en is in 2019 gerealiseerd. Het demissionaire kabinet stelt tevens maatregelen voor om de arbeidsmobiliteit te vergroten. Dit behelst in de eerste plaats een vereenvoudiging van het **ontslagrecht**. Ontslagaanvragen kunnen tot nu toe worden ingediend bij de kantonrechter en het UWV. Hiervoor in de plaats komt een eenduidig ontslagstelsel met een lagere ontslagvergoeding van maximaal een kwart maandsalaris per gewerkt dienstjaar. De risico's van werkloosheid komen voor een deel voor rekening van de werkgever. Deze dient een deel van de kosten van de WW-uitkering voor zijn rekening te nemen. Dit kan oplopen tot een periode van maximaal 6 maanden, afhankelijk van de duur van het dienstverband. Ten slotte komt er een individueel recht op scholing bij ontslag, gefinancierd uit de ontslagvergoedingen.

Een aantal voornemens uit het **coalitieakkoord van VVD en CDA** komt te vervallen. Zo vindt de huishoudinkomenstoets, waarbij de inkomens van alle gezinsleden worden meegenomen bij het toetsen van het recht op bijstand geen doorgang. Ook het wetsvoorstel Werken naar vermogen komt te vervallen. Dit heeft tot gevolg dat de toegankelijkheid van de sociale werkvoorzieningen vooralsnog ongewijzigd blijft. Ook maatregelen die werkgevers moeten aanzetten tot het aannemen van arbeidsgehandicapten door middel van loondispensatie, zullen vooralsnog niet worden ingevoerd. Ten slotte zal de gemeente geen verantwoordelijkheid krijgen voor de re-integratie van arbeidsgehandicapten.

8. Onderwijs

In het primair en voortgezet onderwijs wordt 100 miljoen euro ingezet om de **kwaliteit en slagkracht van schoolleiders** te verbeteren, onder meer door scholing en begeleiding. De schoolbijdrage vanuit het Rijk groeit echter niet mee met de inflatie. Het afgelopen jaar is gebleken dat klassen groter worden en er meer ontslagen vallen bij onderwijspersoneel. Deze trends zullen naar alle waarschijnlijkheid het komende jaar doorzetten.

De bezuiniging van 300 miljoen euro op het **passend onderwijs** is als gevolg van het Lenteakkoord geschrapt.

9. Economie

Het Nederlandse **bedrijfsleven** beleeft economisch zware tijden en ook de komende jaren blijft de economische groei beperkt. Het bedrijfsleven heeft volgens het kabinet de crisis relatief goed doorstaan maar er is wel sprake van een forse terugloop in investeringen en werkgelegenheid.

De **focus van het economisch beleid** blijft in de begroting voor 2013 in grote lijnen dezelfde. Er wordt ingezet op het versterken van bestaande krachtige economische sectoren middels het topsectorenbeleid, waarbij de nadruk ligt op het vergroten van innovatie en het versterken van de internationale concurrentiekracht. Het ministerie van EL&I zet 1 miljard euro in voor onderzoek naar innovatieve producten en diensten binnen 9 geselecteerde topsectoren. Het bedrijfsleven draagt zelf 1,8 miljard euro bij. Gezien de verwachte kabinetssamenstelling van

VVD en PvdA valt met enige zekerheid te stellen dat het topsectorenbeleid de komende jaren wordt doorgezet.

Naast de inzet op **topsectoren** is het economisch beleid vanuit het ministerie van EL&I ook gericht op het versterken van de **innovatiekracht** van het midden- en kleinbedrijf (MKB) en het verlagen van de administratieve lasten. Middels een uitbreiding van het MKB+ Innovatiefonds beoogt het kabinet de innovatiekracht van het MKB te vergroten. Verder wordt de borgstelling voor MKB-kredieten verhoogd tot 1 miljard euro. Er wordt voor bijna 110 miljoen euro geschrapt in onnodige regels en bureaucratie waardoor ondernemers minder tijd en geld kwijt zijn aan administratieve taken.

10. Veiligheid

De nadruk in de begroting ligt op verschillende vormen van **samenwerking** (bijvoorbeeld met het bedrijfsleven) om veiligheid te vergroten. Deze samenwerking wordt beloond door meer bevoegdheden te verlenen om echt door te pakken. Het offensief tegen gewelddadige vermogenscriminaliteit wordt in 2013 voortgezet en moet leiden tot een afname van het aantal overvallen, straatroven en woninginbraken. Ook dit dient om burgers en ondernemers zich veiliger te laten voelen. Het tegengaan van overlast en met name gevoelens van onveiligheid bij burgers en 'minder regels, meer straat' voeren de boventoon. Daarbij gaat het ook om het versterken van de frontlijn; de wijkagent, de straatcoach, en de BOA krijgen samen met de actieve burger een hoofdrol.

Daarnaast krijgen de aanpak van de productie van en handel in drugs, witwassen, vastgoedgerelateerde misdaad, mensenhandel en criminele jeugdgroepen prioriteit. Uit de nota blijkt verder dat demissionair minister Opstelten volgend jaar bij de politie een administratieve lastenverlichting van 15 procent verwacht Deze besparing gaat naar 'de man op straat'.

Het stevige veiligheidsbeleid van sneller en zwaarder straffen wordt voortgezet. Sneller straffen komt tot uiting in maatregelen voor snellere doorlooptijden in **strafzaken**. Ook krijgt de informatievoorziening aan slachtoffers een impuls - onder meer over het verloop van het strafproces van de dader - en wordt het proces van schadevergoeding en schadeverhaal heringericht en vereenvoudigd. Voor het ministerie van V&J staat 2013 verder voor een belangrijk deel in het teken van de opbouw van de Nationale Politie.